

Sygn. akt XP 402/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 czerwca 2018 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu Wydział X Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu w składzie:

Przewodniczący: SSR Agnieszka Chlipała-Kozioł

Protokolant: Katarzyna Kunik

po rozpoznaniu w dniu 6 czerwca 2018 r. we Wrocławiu

sprawy z powództwa: **(...) sp. z o.o. w Z.**

przeciwko: **B. Z. (1)**

o zwrot nienależnego świadczenia

I. zasądza od pozwanego B. Z. (1) na rzecz strony powodowej (...) sp. z o.o. w Z. kwotę 3.206,00 zł (trzy tysiące dwieście sześć złotych i 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 29.07.2016 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od pozwanego na rzecz strony powodowej kwotę 839 zł tytułem zwrotu kosztów procesowych;

IV. nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 12 października 2016 r. (data stempla pocztowego) strona powodowa **(...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z.** wniosła o zasądzenie od pozwanego B. Z. (1) kwoty 3 742 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów opłaty od pozwu oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 2 – 5).

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że strony łączyła umowa o pracę, rozwiązana przez pozwanego, a także porozumienie w zakresie zakazu konkurencji. W toku postępowań toczących się między stronami w Sądzie Rejonowym w Ząbkowicach Śląskich oraz w Sądzie Okręgowym w Świdnicy ustalono, iż wobec niewywiązywania się powodowej spółki z wypłaty odszkodowania z tytułu niepodejmowania działalności konkurencyjnej w danym terminie, porozumienie to przestało obowiązywać począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r. Strona powodowa, działając w przekonaniu o obowiązywaniu rzeczzonego porozumienia, dokonywała na rzecz pozwanego kolejne przelewy tytułem odszkodowania. Przelewy te miały miejsce w dniach: 16 stycznia 2014 r., 26 lutego 2014 r., 23 marca 2014 r., 14 kwietnia 2014 r. oraz 28 maja 2014 r. Pozwany nigdy nie zwrócił stronie powodowej przekazanych środków ani nie złożył ich do depozytu sądowego na czas trwania spraw sądowych. W dniu 18 lipca 2016 r. zapadł wyrok przed Sądem Okręgowym w Świdnicy. Wobec tego powodowa spółka zwróciła się do pozwanego o dobrowolny zwrot bezpodstawnie pobranego świadczenia pismem z dnia 19 lipca 2016 r., odebrany przez pozwanego w dniu 25 lipca 2016 r. Trzydniowy termin wyznaczony w wezwaniu upłynął bezskutecznie w dniu 28 lipca 2016 r.

Podsumowując strona powodowa wskazała, że świadczenie dokonane przez stronę powodową na rzecz pozwanego tytułem odszkodowania za niepodejmowanie działalności konkurencyjnej pozostaje świadczeniem nienależnym wobec odpadnięcia podstawy do jego dokonywania na podstawie art. 102² § 2 k.p. Nie zachodzą jednocześnie przesłanki negatywne, określone w art. 411 k.c.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 14 kwietnia 2017 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej XIV Wydział Cywilny w sprawie o sygn. akt XIV Nc 2607/16 nakazał pozwanemu B. Z. (1), aby zapłacił stronie powodowej kwotę 3 742 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 664 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, a terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia niniejszego nakazu zapłaty, albo wniósł w tymże terminie sprzeciw (k. 38).

W sprzeciwie od nakazu zapłaty **pozwany B. Z. (2)** zaskarżył nakaz w całości oraz wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie na jego rzecz od strony powodowej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych (k. 42 – 51).

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że był zatrudniony w powodowej spółce w okresie od dnia 1 sierpnia 2012 r. do dnia 17 grudnia 2013 r. W dniu 1 sierpnia 2012 r. strony zawarły umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. Zgodnie z § 3 umowy pozwany zobowiązywał się do powstrzymywania od działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności strony powodowej przez okres 6 miesięcy od daty ustania stosunku pracy. W zamian za powstrzymywanie się od działalności konkurencyjnej opisanej w § 3, pracodawca, w § 4 umowy, zobowiązał się do wypłaty pozwanemu odszkodowania w wysokości 25 % wynagrodzenia otrzymywanego przez pracownika przed ustaniem stosunku pracy, w miesięcznych ratach, w terminie do ostatniego dnia roboczego każdego miesiąca kalendarzowego obowiązywania zakazu konkurencji. W dniu 17 grudnia 2013 r. pozwany rozwiązał umowę o pracę bez wypowiedzenia wobec nagminnego niewywiązywania się przez pracodawcę z terminowej wypłaty wynagrodzenia. W dniu 31 grudnia 2013 r. przestał obowiązywać zakaz konkurencji ustalony w umowie z dnia 1 sierpnia 2012 r., bowiem pracodawca nie wywiązywał się z obowiązku wypłaty odszkodowania w terminie uzgodnionym w umowie z dnia 1 sierpnia 2012 r., a to do końca grudnia 2013 r. Wobec powyższego, w dniu 13 stycznia 2014 r. pozwany podjął zatrudnienie w M. A. C. na czas określony od dnia 13 stycznia 2014 r. do dnia 31 stycznia 2014 r. W konsekwencji strona powodowa zażądała od pozwanego zapłaty kary umownej z tytułu rzekomego złamania zakazu konkurencji po ustaniu stosunku pracy. Roszczenie zostało prawomocnie oddalone, a orzekające Sądy I i II instancji jednoznacznie wskazały, że zakaz konkurencji wobec pozwanego ustał w dniu 1 stycznia 2014 r. wobec nieterminowego wywiązywania się przez powoda z obowiązku zapłaty odszkodowania.

Pozwany wskazał dalej, że w orzecznictwie i doktrynie przyjęta została jednoznaczna wykładnia przepisu art. 101² § 2 k.p., w myśl której w razie niewywiązywania się przez pracodawcę z obowiązku wypłaty odszkodowania umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy nie przestaje obowiązywać przed upływem terminu, na jaki została zawarta, a pracownik zachowuje roszczenie o odszkodowanie. Teza ta oznacza jedynie tyle, że jeżeli w okolicznościach sprawy doszło do ustania obowiązywania zakazu konkurencji, to skutek ten dotyczy tylko zobowiązania, jakie przyjął na siebie pracownik, a nie zobowiązania pracodawcy do wypłaty odszkodowania. Pozwany dodał, powołując się na poglądy doktryny, że w sytuacji niewywiązywania się przez pracodawcę z obowiązku wypłaty odszkodowania, były pracownik ma prawo wyboru między podjęciem działalności zakazanej i utratą prawa do odszkodowania a dochodzeniem zapłaty odszkodowania i niepodejmowaniem działalności objętej zakazem.

Pozwany podkreślił, że otrzymał od pracodawcy określone świadczenie przed ponad trzema laty, w kwocie odpowiadającej łącznie średniemu wynagrodzeniu krajowemu. Wypłacone w tym okresie środki pozwany w naturalny sposób zużył na bieżące utrzymanie siebie i rodziny, wobec czego w dacie wzywania do zapłaty oraz wytaczania powództwa bez wątplenia wzbogacenia po stronie pozwanego już nie było. Pozwany pozostawał także w braku świadomości co do potencjalnej konieczności zwrotu, gdyby nawet takowa miała istnieć.

Pozwany wskazał także, że strona powodowa dopuściła się naruszenia przepisu art. 5 k.c. poprzez skierowanie wobec pozwanego roszczenia sprzecznego z zasadami współzycia społecznego. Wedle wskazań pozwanego, przedstawicielka powodowej spółki po ustaniu stosunku pracy z pozwanym w sposób istotny utrudniała mu podjęcie nowego zatrudnienia, zaś za jej sprawą pozwany został zwolniony z pracy, którą na początku 2014 r. udało mu się znaleźć.

Postanowieniem z dnia 18 maja 2017 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu XIV Wydział Cywilny stwierdził swoją niewłaściwość i sprawę przekazał tut. Sądowi jako właściwemu do jej rozpoznania (k. 72).

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą (...) Sp. z o.o. z siedzibą w Z.. Przeważającym przedmiotem prowadzonej przez stronę powodową działalności gospodarczej jest sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych i medycznych, kosmetyków i artykułów toaletowych. Powodowa spółka zajmuje się nadto m.in. działalnością usługową w zakresie instalowania, naprawy i konserwacji sprzętu medycznego, w tym chirurgicznego, sprzedażą hurtową wyrobów farmaceutycznych i działalnością w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego.

Dowód: Informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców – dot. (...) Sp. z o.o. w Z., stan na dzień 12.12.2017 r. (k. 104 – 107)

Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

W dniu 1 sierpnia 2012 r. pozwany B. Z. (2) zawarł ze stroną powodową umowę o pracę na czas określony od dnia 1 sierpnia 2012 r. do dnia 31 lipca 2013 r. Na podstawie przedmiotowej umowy pozwany został zatrudniony na stanowisku kierownika regionu ds. sprzedaży w pełnym wymiarze czasu pracy, za wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 2 780 zł brutto.

Wynagrodzenie wypłacane miało być dziesiątego dnia następującego po miesiącu, za który przysługuje.

W dniu 1 sierpnia 2012 r. strony zawarły także umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy.

Na mocy przedmiotowej umowy pracownik zobowiązał się powstrzymać od działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności pracodawcy przez okres 6 miesięcy od daty ustania stosunku pracy (§ 3 ust. 1 umowy).

Działalność konkurencyjną wobec pracodawcy zdefiniowano w umowie jako wszelką działalność sprzeczną z interesem pracodawcy, a w szczególności działalność polegającą na: a) podejmowaniu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, jak i na innych podstawach prawnych, w tym na podstawie umowy zlecenia, umowy o dzieło, umowy agencyjnej w podmiotach prowadzących na terenie Polski działalność gospodarczą, której przedmiot pokrywa się w całości lub w części z przedmiotem działalności pracodawcy; b) prowadzeniu we własnym imieniu, jak i na rzecz osób trzecich, działalności gospodarczej na terenie Polski, której przedmiot w całości lub w części pokrywa się z przedmiotem działalności pracodawcy; c) występowaniu w charakterze pełnomocnika lub prokurenta podmiotów prowadzących na terenie Polski działalność gospodarczej, której przedmiot w całości lub w części pokrywa się z przedmiotem działalności pracodawcy; d) wstępowaniu w stosunek spółki, zasiadaniu w organach zarządzających lub nadzorczych podmiotów prowadzących na terenie Polski działalność gospodarczą, której przedmiot w całości lub w części pokrywa się z przedmiotem działalności pracodawcy; e) świadczeniu bezpośrednio lub pośrednio odpłatnie lub nieodpłatnie usług na rzecz podmiotów prowadzących na terenie Polski działalność gospodarczą, której przedmiot w całości lub w części pokrywa się z przedmiotem działalności pracodawcy (§ 3 ust. 2 umowy).

Pracownik zobowiązał się do niezwłocznego poinformowania pracodawcy o podjęciu dodatkowej działalności oraz dodatkowego zatrudnienia i ich charakterze, bez względu na podstawę prawną podjętej działalności czy zatrudnienia (§ 3 ust. 3 umowy).

W zamian za powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej opisanej w § 3, przez okres obowiązywania przedmiotowej umowy, pracodawca zobowiązał się do wypłacania pracownikowi odszkodowania w wysokości 25 % wynagrodzenia otrzymanego przez pracownika przed ustaniem stosunku pracy (§ 4 ust. 1 umowy).

Odszkodowanie miało być wypłacane w ratach miesięcznych w terminie do ostatniego dnia roboczego każdego miesiąca kalendarzowego obowiązywania zakazu konkurencji na rachunek bankowy pracownika (§ 4 ust. 2 umowy).

W przypadku zawinionego naruszenia przez pracownika zakazu konkurencji, określonego w § 3 umowy, pracownik zobowiązany był do zapłaty na rzecz pracodawcy kary umownej w wysokości 100 000 zł (§ 5 ust. 1 umowy). Pracodawca był uprawniony do dochodzenia od pracownika dalszego odszkodowania na zasadach ogólnych, jeśli szkoda poniesiona przez pracodawcę przewyższyła wysokość kary umownej (§ 5 ust. 2 umowy).

Naruszenie przez pracownika zakazu konkurencji określonego w § 3 przedmiotowej umowy miało skutkować obowiązkiem zwrotu nienależnie wypłaconego odszkodowania (§ 5 ust. 3 umowy).

Pracodawca zastrzegł sobie prawo do zwolnienia pracownika z obowiązku przestrzegania zakazu konkurencji, określonego w § 3 umowy, w wypadku wystąpienia okoliczności uzasadniających bezpodstawną dalsze trwanie zakazu. W takim przypadku pracownikowi nie miały przysługiwać kolejne raty odszkodowania, o którym mowa w § 4 umowy (§ 6 umowy).

W dniu 1 sierpnia 2013 r. strony zawarły kolejną umowę o pracę na czas określony – od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 lipca 2014 r. Warunki zatrudnienia pozostały bez zmian.

W ramach zawartego stosunku pracy pozwany wykonywał pracę w charakterze przedstawiciela handlowego.

W okresie od lutego 2013 r. do listopada 2013 r. tytułem wynagrodzenia za pracę strona powodowa przekazała na rachunek bankowy pozwanego kwotę:

- 1 983,12 zł w dniu 12 lutego 2013 r.;
- 2 007,96 zł w dniu 8 kwietnia 2013 r.;
- 2 000 zł w dniu 10 maja 2013 r.;
- 2 007,96 zł w dniu 10 października 2013 r.;
- 2 007,96 zł w dniu 9 listopada 2013 r.;
- 2 007,96 zł w dniu 11 grudnia 2013 r.

Za miesiąc luty 2013 r. pozwany otrzymał wynagrodzenie w wysokości 1 904,53 zł netto. Za miesiące maj, czerwiec, lipiec i sierpień 2013 r. pozwany otrzymał wynagrodzenie w kwocie po 2 007,96 zł netto. Za ww. miesiące wynagrodzenie przekazano pozwanemu w gotówce.

Oświadczeniem z dnia 17 grudnia 2013 r. pozwany rozwiązał umowę o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z winy pracodawcy, wskazując jako przyczynę nagminne niewywiązywanie się pracodawcy z terminu wypłaty należnego wynagrodzenia, podnosząc dalej, że ostatni wpływ na konto – tytułem wynagrodzenia za miesiąc listopad 2013 r. – miał miejsce w dniu 12 grudnia 2013 r.

Stosunek pracy między stronami rozwiązał się z dniem 17 grudnia 2013 r.

Dowód: Dokumenty zgromadzone w aktach osobowych pozwanego (w załączeniu do akt sprawy), w szczególności:

- umowa o pracę na czas określony z dnia 01.08.2012 r.;
- umowa o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy z dnia 01.08.2012 r.;
- umowa o pracę na czas określony z dnia 01.08.2013 r.;
- informacja o warunkach zatrudnienia;
- rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z dnia 17.12.2013 r.;
- świadectwo pracy z dnia 13.01.2014 r. i 19.12.2013 r.

Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Zestawienie złożonych przelewów (k. 146)

Listy płac za sierpień, czerwiec, lipiec, luty, maj 2013 r. (k. 147 – 151)

Na początku 2014 r. pozwany rozmawiał ze swoim ojcem, który doradził pozwanemu podjęcie nowego zatrudnienia.

Dowód: Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

W dniu 9 stycznia 2014 r. powodowa spółka przekazała na rachunek bankowy pozwanego kwotę 3 774,96 zł tytułem wynagrodzenia za pracę za miesiąc grudzień 2013 r., ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy oraz odszkodowania, o którym mowa w art. 55 § 1¹ k.p.

Dowód: Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Potwierdzenie transakcji (k. 144)

W dniu 13 stycznia 2014 r. pozwany podjął zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze sprzedawcy – przedstawiciela handlowego w oparciu o umowę o pracę zawartą z A. C., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą MarMedica we W., której przedmiotem jest sprzedaż artykułów ortopedyczno – medycznych. W ramach zatrudnienia pozwany zajmował się przede wszystkim sprzedażą artykułów w sklepie stacjonarnym.

Podejmując zatrudnienie w MarMedica we W. pozwany był świadomy, iż może swoim działaniem naruszyć zakaz konkurencji, jednak zależało mu na uzyskaniu środków utrzymania.

Zatrudnienie pozwanego w MarMedica trwało ok. 2 miesiące. W tym okresie pozwany uzyskał dochód ze stosunku pracy w wysokości ok 2 500 zł.

Dowód: Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Tytułem odszkodowania przewidzianego w umowie o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy powodowa spółka przekazała na rachunek bankowy pozwanego następujące kwoty:

- w dniu 16 stycznia 2014 r. – 962 zł tytułem odszkodowania za miesiąc grudzień 2013 r. i styczeń 2014 r. ;

- w dniu 26 lutego 2014 r. – 695 zł tytułem odszkodowania za miesiąc luty 2014 r. ;
- w dniu 23 marca 2014 r. – 695 zł tytułem odszkodowania za miesiąc marzec 2014 r.;
- w dniu 14 kwietnia 2014 r. – 695 zł tytułem odszkodowania za miesiąc kwiecień 2014 r.;
- w dniu 28 maja 2014 r. – 695 zł tytułem odszkodowania za miesiąc maj 2014 r.

Dowód: Potwierdzenia transakcji (k. 10 – 14)

Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Po otrzymaniu w dniu 16 stycznia 2014 r. pierwszej raty odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji po ustaniu zatrudnienia pozwany konsultował się z profesjonalnym pełnomocnikiem, który przekonywał, że spóźnienie się powodowej spółki z zapłatą odszkodowania spowodowało, iż pozwanego przestał obowiązywać zakaz konkurencji, zaś należne jest mu w dalszym ciągu odszkodowanie.

Dowód: Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Mimo iż pozwany nie poinformował byłego pracodawcy o podjęciu zatrudnienia, informacja o rozpoczęciu przez pozwanego pracy w MarMedica we W. dotarła na początku marca 2014 r. do przedstawicieli powodowej spółki. Wiadomość tę D. K., pełniącej w powodowej spółce funkcję prokurenta, przekazała A. C.. D. K. zwróciła się do agencji detektywistycznej w celu ustalenia, czym zajmuje się pozwany u nowego pracodawcy.

Czynności detektywistyczne prowadzone były w okresie od dnia 4 marca 2014r. do dnia 19 maja 2014 r. W dniu 5 marca 2014 r. ok. godziny 15:30 przeprowadzono czynności detektywistyczne na terenie sklepu (...) przy ul. (...) we W.. Klientów obsługiwał pozwany. W celu ustalenia charakteru pracy pozwanego detektyw zapytał o możliwość zakupu lub wypożyczenia artykułów rehabilitacyjnych (kul) dla osoby dorosłej. Pozwany poinformował o możliwościach wypożyczenia kul, wskazał jaki jest koszt wypożyczenia, prezentował przy tym kulę przyniesioną z zaplecza. Na zapytanie o wkładki ortopedyczne i ortopedę dla dzieci pozwany polecił lekarza przyjmującego przy ul. (...) we W.. Adres oraz imię i nazwisko ortopedy pozwany zapisał na kartce. Pozwany dokonał także sprzedaży produktu – mydła Biały J..

Dowód: Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Sprawozdanie z wykonanych czynności detektywistycznych (k. 152 – 160)

Od dnia 8 kwietnia 2014 r. do dnia 30 kwietnia 2014 r. pozwany pozostawał w zatrudnieniu w (...) Sp. z o.o. w S. na stanowisku przedstawiciela handlowego w pełnym wymiarze czasu pracy. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej (...) Sp. z o.o. w S. zajmuje się sprzedażą detaliczną artykułów medycznych i ortopedycznych.

W ramach wynagrodzenia za pracę na rzecz (...) Sp. z o.o. pozwany uzyskał ok. 600 zł netto.

Dowód: Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Sprawozdanie z wykonanych czynności detektywistycznych (k. 152 – 160)

Na swoim profilu zawodowym w serwisie internetowym linked.com pozwany zamieścił informację, iż:

- w okresie od kwietnia 2005 r. do lutego 2010 r. wykonywał pracę przedstawiciela regionalnego w firmie mdh Sp. z o.o.;
- w okresie od lutego 2010 r. do marca 2014 r. wykonywał pracę kierownika spedycji w Euro – Ekspres (...);
- w okresie od kwietnia 2014 r. do grudnia 2015 r. wykonywał pracę przedstawiciela medycznego w (...)
- w okresie od grudnia 2015 r. i nadal wykonuje pracę przedstawiciela medycznego w firmie (...).

W (...) pozwany zajmował się promocją i dystrybucją leków i suplementów, otrzymując wynagrodzenie miesięczne w wysokości ok. 3 500 zł netto. Pozwany kontaktował się m.in. z lekarzami i aptekarzami.

Dowód: Wydruk z profilu zawodowego pozwanego (k. 127)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Wyrokiem z dnia 10 marca 2016 r., wydanym w sprawie o sygn. akt IV P 260/14, Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich IV Wydział Pracy w sprawie z powództwa (...) Sp. z o.o. w Z. przeciwko B. Z. (2) o zapłatę kary umownej oddalił powództwo.

Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich wskazał w uzasadnieniu wyroku, że w dacie podjęcia przez pozwanego zatrudnienia w firmie konkurencyjnej, tj. w dniu 13 stycznia 2014 r., istniał już stan niewywiązywania się pracodawcy z obowiązku zapłaty odszkodowania w rozumieniu art. 101² § 2 k.p., bowiem pierwszą ratę odszkodowania strona powodowa przekazała na rachunek bankowy pozwanego pracownika w dniu 16 stycznia 2014 r. Tym samym, począwszy od dnia 1 stycznia 2014 r., określony umową stron z dnia 1 sierpnia 2012 r. zakaz konkurencji po ustaniu stosunku pracy przestał obowiązywać, albowiem pracodawca uchybił ustalonemu przedmiotową umową terminowi płatności pierwszej raty odszkodowania.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona powodowa, (...) Sp. z o.o. w Z.. Wyrokiem z dnia 18 lipca 2016 r., wydanym w sprawie o sygn. akt VII Pa 63/16, Sąd Okręgowy w Świdnicy oddalił apelację.

Dowód: Wyrok SR w Ząbkowicach Śląskich z dnia 10.03.2016 r., sygn.. akt IV P 260/14 wraz z uzasadnieniem (k.25 – 29)

Wyrok SO w Świdnicy z dnia 18.07.2016 r., sygn. akt VII Pa 63/16 wraz z uzasadnieniem (k. 15 – 24)

Pismem z dnia 19 lipca 2016 r., doręczonym pozwanemu w dniu 25 lipca 2016r., powodowa spółka wezwała pozwanego do zwrotu w terminie 3 dni od odebrania pisma nienależnie pobranych w okresie od stycznia do maja 2015 r. świadczeń z tytułu umowy o zakazie konkurencji z dnia 1 sierpnia 2012 r. w łącznej kwocie 3 742 zł.

Powodowa spółka ponowiła wezwanie pismem z dnia 17 sierpnia 2016 r., które zostało pozwanemu doręczone w dniu 26 sierpnia 2016 r.

Dowód: Wezwanie do zapłaty z dnia 19.07.2016 r. wraz z wydrukiem statusu przesyłki (k. 30, 33)

Wezwanie do zapłaty z dnia 17.08.2016 r. wraz z wydrukiem statusu przesyłki (k. 31, 32)

Zeznania świadka D. K. (k. 111, 112; płyta CD)

Pozwany pozostaje w związku małżeńskim i ma dwoje małoletnich dzieci. Pozwany posiada zobowiązania pieniężne, w szczególności kredyt zawarty w walucie obcej (franki szwajcarskie), w spłacie którego pomagają mu rodzice. Po rozwiązaniu stosunku pracy z powodową spółką rodzice pozwanego przez pewien okres udzielali pozwanemu wzmoczonego wsparcia finansowego.

Miesięczne opłaty pozwanego związane z utrzymaniem mieszkania, w tym rata kredytu, w spornym okresie wynosiły łącznie ok. 2 300 zł. Pozwany ponosił także koszt przedszkola, do którego uczęszczali dwaj synowie pozwanego, a także koszty wyżywienia rodziny, zapewnienia odzieży, koszty mediów.

Małżonka pozwanego w spornym okresie jak i dotychczas pozostaje w zatrudnieniu na Uniwersytecie (...), osiągając w spornym okresie wynagrodzenie w wysokości ok. 1 200 zł netto.

W okresie od stycznia 2014 r. do czerwca 2014 r. wydatki pozwanego i jego rodziny wyniosły łącznie 19 526,10 zł. Uzyskany w tym okresie dochód pozwanego i jego małżonki (w tym przekazane przez stronę powodową odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji po ustaniu zatrudnienia) wyniósł 17 263,59 zł.

Otrzymane od powodowej spółki tytułem odszkodowania za powstrzymanie się od podejmowania działalności konkurencyjnej po ustaniu zatrudnienia pozwany przeznaczył na bieżące utrzymanie siebie i rodziny.

Dowód: Zeznania świadka Z. Z. (k. 110, 111; płyta CD)

Wyjaśnienia pozwanego (k. 132, 133; płyta CD)

Wyciąg z rachunku bankowego pozwanego (k. 164 – 172)

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu co do zasady, co do wysokości zaś – w przeważającej części.

W niniejszej sprawie powodowa spółka (...) Sp. z o.o. w Z. domagała się zasądzenia od pozwanego B. Z. (1) kwoty 3 742 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia zapłaty, tytułem pobranego nienależnie świadczenia, jakie strona powodowa przekazała na rachunek bankowy pozwanego w okresie od stycznia do maja 2014 r. Pozwany wnosił o oddalenie powództwa w całości.

Podstawę prawną roszczenia powodowej spółki stanowi stosowany za pośrednictwem art. 300 k.p. przepis art. 405 k.c., w myśl którego kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Odnoszące się do bezpodstawnego wzbogacenia przepisy art. 405 – 409 k.c. mają zastosowanie w szczególności do świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 k.c.). Świadczenie jest zaś nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.).

Przez świadczenie w rozumieniu art. 410 k.c. należy rozumieć każde celowe i świadome przysporzenie na rzecz majątku innej osoby, które z punktu widzenia odbiorcy można przyporządkować jakiemuś zobowiązaniu, choćby w ogóle lub jeszcze nieistniejącemu albo nieważnemu (taką definicję przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 sierpnia 2016 r., sygn. akt II CSK 760/15, Legalis). Do powstania zobowiązania dochodzi w ten sposób, że wzbogacony uzyskuje bez podstawy prawnej korzyść majątkową w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego.

Roszczenie wywodzone z odpadnięcia podstawy prawnej przysługuje w wypadkach, gdy w chwili spełnienia świadczenia było ono należne, bowiem istniała jego podstawa prawna, lecz stało się nienależne później, bo podstawa ta odpadła. Innymi słowy, świadczenie zostało skutecznie spełnione celem zwolnienia się z obowiązku, lecz zobowiązanie, którego umorzeniu służyło, przestało następnie istnieć *ex tunc* lub *ex nunc*.

Odnosząc się do stanu faktycznego niniejszej sprawy wskazać należy, że w dniu 1 sierpnia 2012 r. strony zawarły umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku zatrudnienia. Na mocy przedmiotowej umowy pracownik zobowiązał się powstrzymać od działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności pracodawcy przez okres

6 miesięcy od daty ustania stosunku pracy (§ 3 ust. 1 umowy). Działalność konkurencyjną wobec pracodawcy zdefiniowano w umowie jako wszelką działalność sprzeczną z interesem pracodawcy, a w szczególności polegającą na: podejmowaniu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jak i na innych podstawach prawnych w podmiotach prowadzących działalność na terenie Polski, prowadzeniu we własnym imieniu jak i na rzecz osób trzecich działalności gospodarczej na terenie Polski, występowaniu w charakterze pełnomocnika lub prokurenta podmiotów działających na terenie Polski, wstępowaniu w stosunek spółki, zasiadaniu w organach zarządzających lub nadzorczych podmiotów prowadzących działalność na terenie Polski czy też świadczeniu bezpośrednio lub pośrednio, odpłatnie lub nieodpłatnie usług na rzecz podmiotów prowadzących działalność na terenie Polski – jeżeli przedmiot tej działalności w całości lub w części pokrywa się z przedmiotem działalności pracodawcy (§ 3 ust. 2 umowy). Pracownik zobowiązał się do niezwłocznego poinformowania pracodawcy o podjęciu dodatkowej działalności oraz dodatkowego zatrudnienia i ich charakterze, bez względu na podstawę prawną podjętej działalności czy zatrudnienia (§ 3 ust. 3 umowy). W zamian za powstrzymanie się od działalności konkurencyjnej opisanej w § 3, przez okres obowiązywania przedmiotowej umowy, pracodawca zobowiązał się do wypłacania pracownikowi odszkodowania w wysokości 25 % wynagrodzenia otrzymanego przez pracownika przed ustaniem stosunku pracy (§ 4 ust. 1 umowy). Odszkodowanie miało być wypłacane w ratach miesięcznych w terminie do ostatniego dnia roboczego każdego miesiąca kalendarzowego obowiązywania zakazu konkurencji na rachunek bankowy pracownika (§ 4 ust. 2 umowy).

W celach porządkowych wskazać należy, że możliwość zawarcia umowy o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia przewiduje art. 101² § 1 k.p., zgodnie z którym przepis art. 101¹ § 1 stosuje się odpowiednio, gdy pracodawca i pracownik mający dostęp do szczególnie ważnych informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę, zawierają umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy. W umowie określa się także okres obowiązywania zakazu konkurencji oraz wysokość odszkodowania należnego pracownikowi od pracodawcy, z zastrzeżeniem przepisów § 2 i 3.

Zgodnie zaś z powołanym przepisem art. 101¹ § 1 k.p., w zakresie określonym w odrębnej umowie, pracownik nie może prowadzić działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy ani też świadczyć pracy w ramach stosunku pracy lub na innej podstawie na rzecz podmiotu prowadzącego taką działalność (zakaz konkurencji).

Z poczynionych przez Sąd ustaleń faktycznych wynika dalej, że stosunek pracy łączący strony rozwiązał się z dniem 17 grudnia 2013 r. wskutek złożonego przez pozwanego oświadczenia woli o rozwiązaniu z pracodawcą umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracodawcy. Ciężkie naruszenie przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec pracownika polegać miało na nieterminowej wypłacie wynagrodzenia za pracę.

Skoro zaś stosunek pracy ustał z dniem 17 grudnia 2013 r., to w tym dniu obowiązywać zaczął przewidziany w umowie z dnia 1 sierpnia 2012 r. zakaz konkurencji po ustaniu zatrudnienia. Zaktualizowały się tym samym ciążące na stronach przedmiotowej umowy zobowiązania – w szczególności spoczywający na pozwanym obowiązek powstrzymania się od podejmowania działalności konkurencyjnej wobec działalności pracodawcy, oraz obowiązek zapłaty przez byłego pracodawcę odszkodowania, w terminie i wysokości określonej w umowie.

Zgodnie z postanowieniami umowy o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy odszkodowanie miało być wypłacane w ratach miesięcznych, w terminie do ostatniego dnia roboczego każdego miesiąca kalendarzowego obowiązywania zakazu konkurencji na rachunek bankowy pracownika. Termin płatności pierwszej raty odszkodowania, w wysokości proporcjonalnej do ilości dni pozostałych do końca miesiąca, przypadał więc na dzień 31 grudnia 2013 r.

Nie stanowiło okoliczności spornej, że do dnia 31 grudnia 2013 r. pierwsza rata odszkodowania z tytułu powstrzymania się przez pozwanego od podejmowania działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy nie została przez powodową spółkę uiszczona. Co prawda przedstawiciel strony powodowej, tj. zeznająca w charakterze świadka D. K., wskazywała, że koniec roku był tzw. „gorącym okresem” w spółce i z uwagi na wynikający z nieuwagi i natłoku obowiązków błąd w księgowości rata nie została uiszczona w terminie, to jednak okoliczność ta pozostaje bez znaczenia

w świetle przepisów Kodeksu pracy dotyczących umowy o zakazie konkurencji oraz wobec wzajemnych zobowiązań stron.

Zgodnie bowiem z jednoznaczną treścią przepisu art. 101² § 2 k.p., zakaz konkurencji, o którym mowa w § 1, przestaje obowiązywać przed upływem terminu, na jaki została zawarta umowa przewidziana w tym przepisie, w razie ustania przyczyn uzasadniających taki zakaz lub niewywiązywania się pracodawcy z obowiązku wypłaty odszkodowania. Przepisy Kodeksu pracy nie zawierają przy tym jakichkolwiek przesłanek egzoneracyjnych, które, w przypadku zajścia okoliczności przewidzianych w przepisie art. 101² § 2 k.p., pozwoliłyby na wyłączenie skutku w postaci ustania zakazu konkurencji. Przepis ten jest sformułowany w sposób kategoriyczny i stanowi, że zakaz konkurencji przestaje obowiązywać przed upływem terminu, na jaki została zawarta umowa, gdy nastąpi jedna z sytuacji określonych w tym przepisie. Ustanie zakazu konkurencji następuje więc z mocy prawa. Pracodawca i pracownik nie składają w tym wypadku żadnych oświadczeń woli, które dopiero powodują ustanie zakazu.

Niewywiązywanie się z obowiązku wypłaty odszkodowania w rozumieniu art. 101² § 2 k.p., powodujące ustanie zakazu konkurencji, to nie tylko niewypłacenie odszkodowania, ale też opóźnienie jego wypłaty (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2009 r., sygn. akt II PK 300/08, Legalis).

Przenosząc powyższe na grunt stanu faktycznego niniejszej sprawy należy wskazać, że przewidziany w umowie z dnia 1 sierpnia 2012 r. zakaz konkurencji ustał z dniem 1 stycznia 2014 r. wobec niewywiązania się przez powodową spółkę z zapłatą pierwszej raty odszkodowania, której termin płatności upłynął bezskutecznie w dniu 31 grudnia 2013 r. Dla powstania skutku w postaci ustania zakazu konkurencji bez znaczenia pozostaje przy tym uiszczenie przedmiotowej raty w późniejszym terminie, tj. w dniu 16 stycznia 2014 r. Jak bowiem była mowa wyżej, niewywiązywanie się z obowiązku wypłaty odszkodowania to także opóźnienie jego wypłaty.

Należy przy tym zgodzić się z argumentacją pełnomocnika pozwanego, który, powołując się na poglądy doktryny i orzecznictwa wskazuje, że ustanie zakazu konkurencji nie powoduje rozwiązania umowy o zakazie konkurencji, a pociąga za sobą jedynie ten skutek, że pracownik zostaje zwolniony z zakazu. Trafnie wskazuje pełnomocnik pozwanego, że wystąpienie okoliczności uzasadniających wygaśnięcie zakazu konkurencji (art. 101² § 2 k.p.) nie może zatem stanowić podstawy prawnej do zwolnienia się pracodawcy z obowiązku wypłaty byłemu pracownikowi odszkodowania.

Podkreślić należy jednak, że powyższa teza pozostaje aktualna jedynie wówczas, gdy pracownik, który związał się z byłym pracodawcą zakazem konkurencji po ustaniu zatrudnienia, powstrzymuje się w dalszym ciągu od podjęcia działalności konkurencyjnej wobec byłego pracodawcy, pomimo niewywiązywania się przez niego z obowiązku zapłaty odszkodowania. Innymi słowy - w przypadku niewywiązywania się przez byłego pracodawcę z obowiązku zapłaty odszkodowania, był pracownik ma wybór między podjęciem dotąd zakazanej działalności i łączącą się z tym utratą prawa do dalszych rat odszkodowania z art. 101² § 3 k.p. a niepodjęciem tej działalności i pobieraniem odszkodowania, bądź jego dochodzeniem na drodze sądowej (Jaśkowski, Kazimierz i Maniewska, Eliza. Art. 101(2). W: Komentarz aktualizowany do Kodeksu pracy. System Informacji Prawnej LEX, 2018).

Także w orzecznictwie wskazuje się, że w przypadku niewywiązywania się pracodawcy z wypłaty odszkodowania po zwolnieniu z zakazu, pracownik zachowuje roszczenie o odszkodowanie, gdyż niewykonanie zobowiązania z umowy wzajemnej nie prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania (art. 487 KC - 497 KC). Pracownik zwolniony z zakazu konkurencji staje przed wyborem jednej z dwóch możliwości. Jeśli dalej będzie powstrzymywał się od działalności konkurencyjnej, wykonując w ten sposób własne zobowiązanie umowne, to ma prawo do żądania odszkodowania, gdyż odszkodowanie przysługuje z mocy ustawy przez cały czas obowiązywania umowy z tytułu zachowania obiektywnie zgodnego z treścią zakazu konkurencji. Jeśli zaś pracownik zwolniony z zakazu podejmuje działalność konkurencyjną, to traci wierzycelność z tytułu zobowiązania wzajemnego - art. 487 § 2 KC (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r., II PK 118/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 349; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2014 r., sygn. akt I PK 86/14, Legalis).

Sąd Rejonowy podziela wskazane wyżej poglądy prawne, a także wyrażane w doktrynie stanowisko, zgodnie z którym uznanie, że w sytuacjach określonych w art. 101² § 2 k.p. wygasa tylko zobowiązanie pracownika zaniechania działalności konkurencyjnej w stosunku do pracodawcy, a pracodawca ma spełnić swoje zobowiązanie wypłaty odszkodowania, przeczyłoby istocie zobowiązań wzajemnych i ogólnym zasadom wykonywania takich zobowiązań. Zgodnie z art. 487 § 2 k.c. umowa jest wzajemna, gdy obie strony zobowiązują się w taki sposób, że świadczenie jednej z nich ma być odpowiednikiem świadczenia drugiej. W umowie o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy odszkodowanie płacone przez pracodawcę odwzajemnia świadczenie pracownika, które polega na zaniechaniu przez pracownika prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy. Na podstawie art. 488 § 1 k.c. świadczenia będące przedmiotem zobowiązań z umów wzajemnych (świadczenia wzajemne) powinny być spełnione jednocześnie, chyba że z umowy, z ustawy albo z orzeczenia sądu lub decyzji innego właściwego organu wynika, iż jedna ze stron obowiązana jest do wcześniejszego świadczenia. W wypadku zatem, gdy obowiązek świadczenia przez jedną ze stron wygasł, druga ze stron nie jest obowiązana do spełnienia swojego świadczenia (Dzienisiuk, Dorota i Skoczyński, Jacek. Art. 101(2). W: Kodeks pracy. Komentarz, wyd. VII. Wolters Kluwer Polska, 2017).

W doktrynie słusznie dostrzega się nadto, że w art. 101¹–101⁴ k.p. ustawodawca używa terminu „zakaz konkurencji” w dwóch znaczeniach, a nie wyłącznie w znaczeniu obowiązku pracownika powstrzymania się od działalności konkurencyjnej. Zakazem konkurencji nazywa także umowę, z której wynika obowiązek powstrzymania się od działalności konkurencyjnej. Rozdział II a k.p., w którym zostały uregulowane umowy o zakazie konkurencji, nosi bowiem tytuł „Zakaz konkurencji”, podczas gdy ustawodawca nie ustanawia żadnego zakazu konkurencji, a tylko dopuszcza ustanowienie takiego zakazu w umowie stron. W tym kontekście tytuł rozdziału II a k.p. „Zakaz konkurencji” jest nazwą umów, które ten zakaz ustanawiają w czasie zatrudnienia i po ustaniu zatrudnienia. Poza tym semantycznie niepoprawne jest używanie określenia „zakaz” w stosunku do ograniczenia, które danej osobie nie zostało narzucone przez siłę zewnętrzną, tylko zostało przez nią dobrowolnie przyjęte. Z wykładni językowej użytego w art. 101² § 2 k.p. zwrotu „zakaz konkurencji przestaje obowiązywać” nie da się więc jednoznacznie wywieść, że tylko pracownik zostaje zwolniony z obowiązku powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej, natomiast pracodawca ma zapłacić całe umówione odszkodowanie. W art. 101² § 2 k.p. ani w żadnym innym przepisie Kodeksu pracy regulującym umowę o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy nie zostało wyraźnie powiedziane, że pracodawca jest obowiązany wypłacić całe odszkodowanie, gdy umówiony zakaz konkurencji przestaje obowiązywać przed upływem uzgodnionego terminu wskutek wystąpienia okoliczności określonych w art. 101² § 2 k.p. (Dzienisiuk, Dorota i Skoczyński, Jacek. Art. 101(2). W: Kodeks pracy. Komentarz, wyd. VII. Wolters Kluwer Polska, 2017).

Umowa o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia powoduje ograniczenie możliwości zarobkowych pracownika, a tym samym utratę przez pracownika możliwości osiągnięcia określonych korzyści majątkowych w przyszłości. Świadczenie pracodawcy pełni więc w umowie o zakazie konkurencji podobną rolę jak odszkodowanie w zobowiązaniu odszkodowawczym. Jeżeli zatem przed upływem uzgodnionego przez strony terminu obowiązywania zakazu konkurencji ustaje obowiązek pracownika powstrzymywania się od działalności konkurencyjnej i pracownik decyduje się z tego skorzystać, to odpada także uzasadnienie dla istnienia obowiązku pracodawcy zapłaty odszkodowania (podobnie Z. S., Skutki ustania przyczyn zakazu konkurencji po ustaniu stosunku pracy, s. 23–24).

Nie stanowiło w zasadzie okoliczności spornej, że w dniu 13 stycznia 2014 r. pozwany podjął działalność konkurencyjną wobec byłego pracodawcy. W dniu 13 stycznia 2014 r. pozwany podjął bowiem zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu pracy w charakterze sprzedawcy – przedstawiciela handlowego w oparciu o umowę o pracę zawartą z A. C., prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą MarMedica we W., której przedmiotem jest sprzedaż artykułów ortopedyczno – medycznych. W ramach zatrudnienia pozwany zajmował się przede wszystkim sprzedażą artykułów w sklepie stacjonarnym.

Z uwagi na brak istnienia pomiędzy stronami sporu w powyższym zakresie jedynie na marginesie wskazać należy, że dla naruszenia zakazu konkurencji wystarczające jest podjęcie pracy u przedsiębiorcy będącego konkurentem dotychczasowego pracodawcy, bez względu na to, na jakim stanowisku lub w jakim charakterze pracownik

jest zatrudniony u nowego pracodawcy. Przyjąć należy, że pojęcie działalności konkurencyjnej obejmuje tego rodzaju działalność przedsiębiorcy, która choćby w jednym elemencie pokrywa się z przedmiotem działalności dotychczasowego pracodawcy, wskutek czego przynajmniej na jednym z rynków nowy pracodawca konkuruje z dotychczasowym pracodawcą, oferując substytucyjne produkty lub usługi i walcząc o względy tych samych klientów. Jak wskazuje Sąd Najwyższy, niezbędne jest zatem ustalenie, czy między byłym pracodawcą a nowym pracodawcą zachodzi stosunek konkurencji, to jest, czy w tym samym okresie czasu, na tym samym terytorium, obaj pracodawcy wprowadzają do obrotu produkty adresowane do tej samej grupy konsumentów (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2008 r., sygn. akt I PK 183/07, Legalis).

Przedmiotowe ustalenie na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości. Należy bowiem wskazać, że zarówno dotychczasowy pracodawca (powodowa spółka), jak i podmiot, u którego pozwany podjął zatrudnienie (MarMedica we W.) w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zajmowały się w spornym okresie sprzedażą artykułów ortopedycznych i medycznych na terenie województwa (...), a więc w zasadzie na tym samym obszarze.

Także kolejny pracodawca pozwanego – spółka (...) Sp. z o.o. w S., w której pozwany podjął zatrudnienie na stanowisku przedstawiciela handlowego w okresie od dnia 8 kwietnia 2014 r. do dnia 30 kwietnia 2014 r. – był w spornym okresie podmiotem konkurencyjnym wobec byłego pracodawcy. W ramach prowadzonej działalności gospodarczej (...) Sp. z o.o. w S. zajmuje się bowiem sprzedażą detaliczną artykułów medycznych i ortopedycznych.

Należy także wskazać, że w łączącej strony od dnia 1 sierpnia 2012 r. umowie o zakazie konkurencji zakres konkurencji został określony na tyle precyzyjnie, że umożliwił pozwanemu bez nadmiernego wysiłku ustalenie przedmiotu działalności konkurencyjnej w chwili ustania stosunku pracy.

Odszkodowanie stanowi ekwiwalent świadczenia pracownika wyrażającego się w zaniechaniu określonego działania. Jeżeli pracownik efektywnie powstrzymał się od podjęcia działalności konkurencyjnej choćby przez pewien czas obowiązywania zakazu konkurencji, może mieć zrekompensowane utracone z tego tytułu dochody choćby w postaci wypłaconej części (niektórych rat) odszkodowania jako świadczenia wzajemnego pracodawcy. W niniejszej sprawie pozwany powstrzymał się od podjęcia działalności konkurencyjnej do dnia 12 stycznia 2013 r. włącznie. Za okres od dnia ustania stosunku pracy, tj. od dnia 17 grudnia 2013 r. do dnia 12 stycznia 2014 r. powodowa spółka była zatem obowiązana do wypłacenia pozwanemu odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji. W okresie od dnia 1 stycznia 2014 r., kiedy to z mocy prawa ustał łączący strony zakaz konkurencji, pozwany miał możliwość wyboru, czy w dalszym ciągu powstrzyma się od podejmowania zakazanej do tej pory działalności, zachowując tym samym prawo do odszkodowania, czy też taką działalność podejmie, rezygnując od tego momentu z roszczenia o odszkodowanie. Skoro zaś pozwany w dniu 13 stycznia 2014 r. podjął działalność konkurencyjną wobec byłego pracodawcy, to od tego dnia nie przysługiwało mu prawo do dalszych rat odszkodowania od byłego pracodawcy. Pobrane od tej pory świadczenie należy uznać świadczeniem nienależnym, bowiem w dniu 13 stycznia 2014 r. odpadła podstawa prawna świadczenia. W wyroku z dnia 3 grudnia 2008 r. (sygn. akt I PK 94/08, Legalis) Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli strony w umowie o zakazie konkurencji ustaliły, że odszkodowanie będzie wypłacane w ratach, wówczas pracodawca może domagać się na zasadzie art. 405 k.c. zwrotu tych rat, które wypłacił od momentu naruszenia przez byłego pracownika zakazu.

Wskazać należy w tym miejscu, że przewidziany w art. 405 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 k.c.).

Nie stanowiła przedmiotu sporu okoliczność, zgodnie z którą pozwany, tj. ten, który korzyść uzyskał, zużył korzyść (wypłacone przez powodową spółkę raty odszkodowania) w taki sposób, że nie jest już wzbogacony. Pozwany wykazał bowiem, że posiadane w okresie od stycznia 2014 r. do czerwca 2014 r. zobowiązania finansowe (na łączną kwotę 19 526,10 zł) przekroczyły uzyskany w tym czasie przez pozwanego i jego małżonkę dochód (17 263,59 zł – w tym odszkodowanie wypłacone przez powodową spółkę). Środki otrzymane od powodowej spółki tytułem odszkodowania za powstrzymanie się od podejmowania działalności konkurencyjnej po ustaniu zatrudnienia pozwany przeznaczył na

bieżące utrzymanie siebie i rodziny, w skład której oprócz małżonki pozwanego wchodziło także dwoje małoletnich dzieci.

W ocenie Sądu należy jednak przyjąć, że zużywając korzyść, pozwany powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Przepis art. 409 k.c. nie wymaga istnienia braku świadomości obowiązku zwrotu, rozumianego jako okoliczność mentalna, ale ujmuje tę przesłankę w ściśle zobiektywizowany sposób. Dla przyjęcia „powinności świadomości obowiązku zwrotu” po stronie wzbogaconego wystarczy tylko wykazanie przez zubożonego takich okoliczności wzbogacenia, o których wiedza powstaje przy zachowaniu należytej staranności, a które w typowym przypadku u przeciętnego człowieka spowodować powinny powstanie świadomości obowiązku zwrotu (T. Sokołowski, Komentarz do art. 409 Kodeksu cywilnego, za: K. Kołakowski [w:] G. Bieniek, Komentarz, t. I, 2009, s. 266). Nie jest natomiast konieczne udowodnienie ani tego, że okoliczności te wzbogacony w rzeczywistości poznał, ani że świadomość obowiązku ostatecznie powstała u wzbogaconego.

Powinność obowiązku zwrotu ujmowana jest przy tym szeroko. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 marca 2010 r. „Powinność” (art. 409 k.c.) oznacza zarówno sytuację, w której zobowiązany do zwrotu wiedział, że korzyść mu się nie należy, jak również sytuację, gdy co prawda był subiektywnie przekonany, iż korzyść mu się należy, lecz na podstawie okoliczności sprawy obiektywnie powinien liczyć się z możliwością obowiązku zwrotu (teza 1, sygn. akt II PK 246/09, Legalis). Zgodnie zaś ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r. (sygn. akt I CNP 76/11, Legalis) dokonanie prawidłowej oceny w tym zakresie nie polega wprawdzie wyłącznie na ustalaniu faktów, lecz stanowi kwestię prawną. Niemniej ocena taka musi przyjmować za podstawę istotne okoliczności faktyczne, których ustalenie możliwe jest co do zasady w oparciu o konkretne twierdzenia strony i dowody przywołane na poparcie tych twierdzeń.

W ocenie Sądu pozwany nie tylko obiektywnie powinien liczyć się z możliwością zwrotu świadczenia, ale wręcz miał świadomość przedmiotowej powinności. Pozwany był bowiem świadomy, że otrzymywane co miesiąc kwoty o stałej w zasadzie wysokości stanowią odszkodowanie przewidziane w zawartej przez strony w dniu 1 sierpnia 2014 r. umowie o zakazie konkurencji po ustaniu zatrudnienia. W złożonych przed Sądem wyjaśnieniach pozwany przyznał nadto, iż był świadomy, że podjęcie zatrudnienia w MarMedica we W. może stanowić działalność konkurencyjną wobec byłego pracodawcy, jednak ważniejsze było dla pozwanego uzyskanie dochodu niż pozostanie w zgodzie z przyjętym na siebie zobowiązaniem. Podkreślić należy także, że, jak zeznał ojciec pozwanego, pozwany traktował otrzymywane raty odszkodowania jako „płynące z dobrego serca pani D. K.”. Twierdzenia pozwanego w powyższym zakresie są nieprzekonujące i niekonsekwentne, jeśli wziąć pod uwagę, że pozwany zarzucał prokurentowi powodowej spółki, D. K., celowe i świadome działanie na niekorzyść pozwanego (m.in. rozsiewanie nieprawdziwych w ocenie pozwanego informacji na jego temat wśród przedsiębiorców działających na rynku przedmiotów ortopedycznych i medycznych), w wyniku którego pozwany miał doświadczać trudności w znalezieniu pracy w dotychczasowej branży. Pozwany musiał mieć zatem świadomość, że otrzymywane od powodowej spółki pieniądze po prostu mu się nie należały.

Do powyższego wniosku prowadzi także zastosowanie zasad doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania – skoro bowiem odszkodowanie miało przysługiwać za powstrzymanie się od podejmowania działalności konkurencyjnej, to logicznym jest, że w przypadku naruszenia tego zakazu odszkodowanie nie jest należne.

Pozwany wiedział zatem, że otrzymywane od powodowej spółki świadczenie jest nienależne, a tym samym – winien liczyć się z obowiązkiem jego zwrotu. Dla odpowiedzialności pozwanego bez znaczenia pozostaje zatem okoliczność zużycia otrzymanych środków w ten sposób, że pozwany nie jest już wzbogacony.

Nie zaszły przy tym przesłanki, o których mowa w art. 411 k.c., a których ziszczenie się powoduje niemożność żądania zwrotu świadczenia. W szczególności nie sposób przyjąć, by w chwili spełniania świadczenia spełniający je wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany. Co prawda już marcu 2014 r. powodowa spółka powzięła informację o podjęciu przez pozwanego zatrudnienia w MarMedica we W., to jednak postępowanie wyjaśniające w tej sprawie, na mocy którego powodowa spółka nabrała przekonanie o naruszeniu przez pozwanego zakazu konkurencji, trwało

do maja 2014 r. Do tego czasu powodowa spółka uiściła na rzecz pozwanego pięć rat odszkodowania z tytułu zakazu konkurencji po ustaniu zatrudnienia, nie wiedząc, że nie jest już zobowiązana do świadczenia.

Podsumowując powyższe rozważania wskazać należy, że spełnione przez powodową spółkę świadczenie stanowi świadczenie nienależne w odniesieniu do należności przekazanych za okres od dnia 13 stycznia 2014 r., bowiem w tym dniu odpadła podstawa prawna świadczenia, przy czym o braku istnienia zobowiązania powodowa spółka powzięła wiedzę dopiero w maju 2014 r. Pozwany posiadał zaś świadomość nienależności otrzymywanego świadczenia od momentu, w którym powodowa spółka uiściła na rzecz pozwanego pierwszą ratę odszkodowania, tj. od dnia 16 stycznia 2014 r. W tym dniu zakaz podejmowania działalności konkurencyjnej został już przez pozwanego naruszony. Bez znaczenia pozostaje przy tym, że pozwany zużył otrzymywane środki w ten sposób, że nie jest już wzbogacony. Pozwany był bowiem świadomy, że świadczenie jest nienależne, i winien liczyć się z obowiązkiem jego zwrotu.

Biorąc pod uwagę, że podstawa prawna świadczenia odpadła dopiero z dniem 13 stycznia 2014 r., odszkodowanie wypłacone przez stronę powodową począwszy od dnia 18 grudnia 2013 r. do dnia 12 stycznia 2014 r. było świadczeniem pozwanemu należnym. Z tej przyczyny Sąd odliczył od dochodzonego przez powodową spółkę świadczenia w kwocie 3 742 zł kwotę wypłaconą za część miesiąca grudnia 2013 r. (267 zł) i część miesiąca stycznia 2014 r. (269 zł). Powyższych obliczeń Sąd dokonał w oparciu o ustalenie, że umówiona kwota odszkodowania, tj. 25 % otrzymywanego przez pozwanego wynagrodzenia w okresie zatrudnienia w powodowej spółce (2 780 zł), czyli jednomiesięczna rata odszkodowania wynosiła 695 zł. W dniu 16 stycznia 2014 r. powodowa spółka przekazała na rachunek bankowy kwotę 962 zł tytułem odszkodowania za miesiąc grudzień 2013 r. i styczeń 2014 r. Skoro zaś odszkodowanie za styczeń, w wysokości 25 % otrzymywanego uprzednio wynagrodzenia, wynosiło 695 zł, to pozostała część z kwoty 962 zł, tj. 267 zł (962 zł – 695 zł) stanowiła odszkodowanie za część miesiąca grudnia 2013 r. Odszkodowanie za jeden dzień powstrzymywania się przez pozwanego od podejmowania działalności konkurencyjnej w miesiącu styczniu 2014 r. wedle obliczeń Sądu wynosiło 22,419 zł (695 zł : 31 dni). Skoro zaś pozwany powstrzymywał się od podejmowania przedmiotowej działalności przez 12 dni, to należało mu się z tego tytułu odszkodowanie w kwocie 269 zł (12 x 22,419 zł). Z wypłaconej przez powodową spółkę kwoty 3 742 zł kwota 536 zł była zatem świadczeniem należnym. Pozostała kwota – 3 206 zł – jako świadczenie nienależne podlegała zwrotowi na rzecz powodowej spółki, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 29 lipca 2016 r. do dnia zapłaty, o czym Sąd orzekł jak **w punkcie I sentencji wyroku**.

Podejmując przedmiotowe rozstrzygnięcie Sąd działał w oparciu o całokształt zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, tj. w oparciu o dowody z dokumentów wskazane w uzasadnieniu, albowiem ich wiarygodność i autentyczność nie budziła wątpliwości stron ani Sądu, oraz o osobowe środki dowodowe – zeznania świadków Z. Z. i D. K., a także wyjaśnienia pozwanego.

Zeznania świadków Sąd ocenił jako wiarygodne, albowiem były one spójne, logiczne i szczegółowe, nadto korespondowały z pozostałym zgromadzonym w niniejszej sprawie materiałem dowodowym. Wyjaśnienia pozwanego Sąd ocenił przez pryzmat wniosków płynących z całokształtu przeprowadzonego postępowania dowodowego w sprawie. Podkreślić przy tym należy, że spór w niniejszej sprawie koncentrował się w zasadzie nie wokół okoliczności faktycznych, a kwestii prawnych – sporne było ziszczenie się przesłanek warunkujących obowiązek zwrotu przez pozwanego nienależnego świadczenia.

W punkcie II sentencji wyroku Sąd oddalił powództwo w pozostałym zakresie, tj. w zakresie, w jakim powodowa spółka dochodziła zasądzenia od pozwanego także kwoty odszkodowania, przekazanej za część miesiąca grudnia 2013 r. i 12 dni miesiąca stycznia 2014 r. – a więc co do kwoty 536 zł.

Orzeczenie o kosztach jak **w punkcie III sentencji wyroku** Sąd oparł o przepis art. 100 zd. 1 k.p.c., w myśl którego w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd miał na uwadze, że powództwo zostało uwzględnione na poziomie 86 %. W takim zatem zakresie pozwanego należy uznawać za stronę przegrywającą niniejszą sprawę. Strony niniejszego postępowania poniosły łącznie kwotę 2 022 zł tytułem kosztów procesu, w tym strona powodowa kwotę 900 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, kwotę 34

zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kwotę 188 zł tytułem opłaty stosunkowej od pozwu, zaś pozwany – kwotę 900 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Pozwanego obciążał obowiązek poniesienia powyższych kosztów na poziomie 86 %, tj. w kwocie 1 739 zł (86 % z 2 022 zł), jednak należy wziąć pod uwagę, że pozwany poniósł już koszt 900 zł z tytułu własnego zastępstwa procesowego. Tym samym do zwrotu na rzecz strony powodowej przez pozwanego pozostała kwota 839 zł, którą Sąd zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej w punkcie III sentencji wyroku. Koszty zastępstwa procesowego stron Sąd ustalił w oparciu o § 9 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800).

Nieuiszczone koszty sądowe Sąd **w punkcie IV sentencji wyroku** zaliczył na rachunek Skarbu Państwa, mając na uwadze, że brak było podstaw do obciążenia nimi strony powodowej jako w większości wygrywającą sprawę, zaś pozwany będący pracownikiem był zwolniony z obowiązku ich ponoszenia z mocy ustawy.

Mając na uwadze powyższe, orzeczono jak w sentencji.